

**BİR AZ ÖZÜR
DİLEMEK
KİTABINIZDA
YOK MU?**

Biraz özür dilemek kitabınızda yok mu?

İskender Öksüz

Dönüp son yıllara bakınca manzara acı maalesef. Maalesef, çünkü muhalif yazar şapkasıyla "Oh olsun!" havasında yazamam. Çünkü olan Türkiye'ye oluyor. Klşe laf: Başka Türkiye yok. Ancak tek "yok" bu değil. Yok ettiğimiz geleceğin alternatifi de yok. Yok ettiklerimizin geri dönüşü de yok. Harcadığımız insan gücünün de geri geleceği yok.

Rating firmaları değerlendirme yaparken raporlarında iki bölüm vardır. Biri ülkenin veya şirketin mali rakamları, piyasanın durumu, rekabetteki konumu vesaireyi anlatır. Bunlar görece elle tutulur, rakama vurulabilir somut unsurlardır. Bir de "yönetim kalitesi" diye bir bölüm vardır. Bunu belirleyip yazmak daha zordur; daha zor olması gerekir. Gerekir diyorum, çünkü yönetimler her zaman "gözlerimdeki işğa bakın" gibi laflarla "kalitelerini" ortaya koyuvermezler.

Haydut tüccar

Nedir Türkiye'nin yönetim kalitesi? Bunu belirleyip yazmak maalesef hiç de zor değil. Son otuz yılda iki defa faizleri zorla düşürmeye kalktık ve iki defa ülkeyi batırdık. Biri Çiller zamanındaydı, diğeri de mevcut iktidar döneminde. Bu sonuncusu nas destekliydi.

Sonra elimizdeki dövizini satarak dövizini ucuzlatmaya çalıştık! Bu olmayacak işin filmi bile var: *Rogue Trader*. Google, *Haydut Tüccar* diye çevirdi. Haydut kısmı tamam da "tüccar"dan kastettiği, borsada alış veriş yapan. Film bir gerçeğe dayanıyor; 1995'te İngiltere'nin en eski ve itibarlı bankalarından Barings Bank'ı batıran Nick Leeson'un hikâyesine. Filmin nefes nefese sonunda, Leeson'un koskoca Japon borsasının indeksini yukarıda tutmak için çırpınışı var. Leeson, 1,24 milyar dolar harcamış ve batırmış. Biz galiba bunun yüz mislini harcadık. 128 milyar dolar mıydı? Bizdeki hedef de Leeson'unkinden çok farklı değildi. Arka kapıdan hazinenin dövizlerini satarak doları düşürecektik.

Neremiz kaliteli?

Bu, yönetim kalitesinin ekonomi yüzü. Muhakkak başarılı olduğu yönler vardır. Yönetimimiz bütün bütün kalitesiz değil ya. Neresi başarılı? Mesela millî eğitim. Öğrencilerimize 12 yıl ne öğretiyoruz? İster PISA ister PIAAC sonuçlarına bakın. Şili ve Meksika olmasa dünya sonuncusuyuz. Bizimkiler bir dilekçe yazamıyor. Okuduğunu anlamıyor. Ne öğreniyor? 5 adet test kutusuyla sınırlı karalamaca. Millî Eğitim, test kitaplarından değil ders kitaplarından çalışın diye on yıllardır mücadele ediyor ve dersler, testlerin önünde yenilip gidiyor. Bunlar fani işler ama ruhları güçlü öğrenciler yetiştiriyoruz mu diyeceğiz? Sayın Millî Eğitim bakanımız, "STK"lar öğrencilerin dağa çıkmasını önlüyor." dedi. Demek onlar olmasa dağa çıkan öğrenci yetiştirecek millî eğitim.

Nerede kaliteli yönetim sergiliyoruz? Dış siyasette mi? Sağlık hizmetlerinde mi? Hukuk sistemimizin işleyişi dünyaya parmak mı ısırtıyor?

"Dönüp son yılların yanlışlarına bakınca manzara garip maalesef." diye başladım. Sonra yönetim kalitesine sardırđım. Manzaranın başka yönleri de var. İnsan psikolojisine bir göz atalım.

İddialı mısınız? Biraz tecrübe sahibi, biraz olgun insan, aşırı iddialı laflardan kaçınır.

Batırırken övünmek

Diyelim futbol takımının teknik direktörüsünüz. Rakibiniz için *“Onlar da adam mı! Biz onları duman ederiz. 11 oyuncumuz da hücumda konuşlanacak. Rakiplerimiz bizi kıskanacak.”* laflarıyla maça çıkmazsınız. Siz çıkmazsınız ama belki bir çıkan bulunur.

Farz edelim o çıkan sizsiniz, gerçekten bütün oyuncuları hücumda yerleştiren “Ortodoks olmayan” bir taktikle sahaya çıktınız. On bir oyuncunuz da ofsaytta! Savunmanızı sıfırladınız. Kaleci de yok. On iki yediniz, maç bitti. Gazeteciler maç sonrası değerlendirmeye geldi. Havanız ne olur? Biraz mahcubiyet. Biraz üzüntü. “Hay Allah, hata yaptık. Tenkit edenler haklıymış belki de...” Normali budur değil mi?

Yok, tam tersine, taraftarınızın balık hafızalı olduğu varsayımıyla bir dahaki maç için de kaldığınız yerden atıp tutmaya devam eder misiniz? Hâlâ, “Bizi kıskanıyorlar! Aya gidiyoruz! Uzaya çıkacağız, maçı oradan seyredeceğiz.” havalara mı girersiniz?

İşte, dönüp son yılların hatalarına baktığımda manzara garip maalesef dediğimin bir cephesi de bu hâldir. Fakirleşiyoruz ama hiçbir pişmanlık, hatayı kabullenme hâli yok. Eğitim eğitmiyor ama siz kasım kasım kasılıyorsunuz. Ya dışışleri? Ödül olarak büyükelçilik dağıtıyorsunuz, ödül sahibi sefirimiz görevini bırakıp “Ay çok sıkıldım.” diye kimseye haber vermeden hava tebdiline Türkiye’ye geliyor. Bu liyakatsizliğe, lakaydiye rağmen dışışleriniz el âleme parmak ısırtıyor havasındasınız...

Eğlenceli bir tiyatro ama eğlenemiyoruz. Çünkü geleceğimiz ipotek altına giriyor. Eğitimsiz, geleceksiz nesiller, sokaklara salınıyor. Kapı kapı para dileniyoruz. Fakat en garibi, en acısı, bu çöküş içinde fiyakamızdan yamacımıza varılmıyor.